

PRITARTA

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro
2025 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. 3-409

RAŠTAS DĖL VALSTYBĖS SIEKIAMŲ TIKSLŲ IR KELIAMŲ LŪKESČIŲ AKCINEI BENDROVEI „ORO NAVIGACIJA“

I. Tikslas

Šiuo Raštu dėl valstybės siekiamų tikslų ir keliamų lūkesčių akcinei bendrovei „Oro navigacija“ (toliau – Raštas) pateikiami Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos lūkesčiai dėl akcinės bendrovės „Oro navigacija“ (toliau – Bendrovė) veiklos kryptių, Bendrovei keliamų tikslų ir veiklos principų.

Raštas yra skirtas trumpojo ir vidutinio laikotarpio valstybės lūkesčiams bei ilgojo laikotarpio Bendrovės vystymosi lūkesčių gairėms nustatyti, Bendrovės pagrindinėms ir kitoms veikloms įvardyti, esminiams veiklos vertinimo rodikliams, informacijos teikimo Susisiekimo ministerijai tvarkai numatyti bei efektyviam Bendrovės ir Susisiekimo ministerijos bendradarbiavimui užtikrinti.

Rašto pagrindu turi būti rengiamas ir (ar) persvarstomas Bendrovės strateginis veiklos planas, taip pat nustatomi finansiniai ir nefinansiniai ilgalaikiai bei trumpalaikiai tikslai, atsižvelgiant į valstybės politiką susisiekimo srityje formuojančių teisės aktų, taip pat Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių valstybės valdomų įmonių veiklą, nuostatas.

Raštu Susisiekimo ministerija nesiekia apriboti ar išplėsti Bendrovės ar jos valdymo organų teisių ar pareigų. Bendrovė ir jos valdymo organai visų pirma privalo vadovautis galiojančiais teisės aktais, Bendrovės įstatais ir kitais Bendrovės akcininko priimtais sprendimais, gerąja įmonių valdymo praktika ir prisiimti atsakomybę už priimamus sprendimus. Įgyvendindami Rašte išdėstytus Susisiekimo ministerijos lūkesčius, Bendrovės valdymo organai privalo vadovautis protingumo, skaidrumo, efektyvumo ir racionalaus turto valdymo principais.

II. Bendrovės paskirtis ir veiklos tikslai

Bendrovės paskirtis – teikti oro eismo valdymo, ryšių, navigacijos ir stebėjimo bei oro navigacijos informacijos paslaugas orlaiviams, skrendantiems Lietuvos Respublikos oro erdve, taip pat virš teritorinių vandenų bei Baltijos jūros oro erdvės, išskyrus Latvijos Respublikai deleguotą oro erdvės dalį oro navigacijos paslaugoms teikti.

Bendrovės veiklos tikslai yra šie:

1. teikti ir plėtoti oro eismo valdymo, ryšių, navigacijos ir stebėjimo bei oro navigacijos informacijos paslaugas, užtikrinančias skrydžių saugą, kokybę, saugumą ir teikiančias grąžą valstybei;

2. diegti inovatyvius skaitmeninius sprendimus, didinančius skrydžių saugą ir paslaugų konkurencingumą;

3. teikti paieškos ir gelbėjimo koordinavimo paslaugas;

4. užtikrinti bepiločių orlaivių skrydžių žemutinėje oro erdvėje valdymo platformos kūrimą ir plėtrą, kad būtų sudarytos sąlygos komerciniams ir kitiems bepiločių orlaivių skrydžiams.

Susisiekimo ministerija tikisi, kad Bendrovės veikla bus plėtojama Rašte nurodytomis kryptimis, o keliami lūkesčiai taps Bendrovės strateginio veiklos plano, kuriame bus nustatyti jų įgyvendinimą numatantys siektini rodikliai ir reikšmės, dalimi.

III. Nefinansiniai lūkesčiai

Oro navigacijos paslaugų saugos ir kokybės užtikrinimas. Bendrovė privalo užtikrinti nacionalinių, Europos Sąjungos ir tarptautinių teisės aktų, reglamentuojančių oro navigacijos paslaugų teikimą, jų saugą ir kokybę, reikalavimų įgyvendinimą. Siekdama sukurti bepiločių orlaivių skrydžių valdymo infrastruktūrą, Bendrovė iki 2028 m. III ketvirčio turi įgyvendinti Vyriausybės programoje patvirtintą projektą: sukurti vieningą bepiločių orlaivių eismo valdymo platformą su integruota stebėjimo ir atpažinimo infrastruktūra skrydžiams labai žemoje oro erdvėje organizuoti ir valdyti bei nacionaliniam saugumui ir skrydžių saugai Lietuvos oro erdvėje užtikrinti.

Taip pat Bendrovė turi tęsti Europos Sąjungos reglamentų dėl „U-space“ sistemos įgyvendinimą. Bendrovė pagal savo kompetenciją privalo dalyvauti įgyvendinant valstybės viziją – nulis žuvusiųjų oro transporto sektoriuje.

Aviacijos plėtros gairių tikslų įgyvendinimas. Bendrovė pagal kompetenciją turi prisidėti prie Susisiekimo ministerijos parengtų Lietuvos aviacijos gairių iki 2030 m. įgyvendinimo bei tolimesnio Lietuvos aviacijos strategijos kūrimo.

Klientų aptarnavimo kokybė, jų poreikių atliepimas, efektyvumas ir konkurencingumas. Bendrovė turi didinti klientams teikiamų paslaugų vertę, plėsti paslaugas, gerinti aptarnavimo kokybę ir didinti klientų pasitenkinimą paslaugomis. Siekdama didinti teikiamų paslaugų konkurencingumą, Bendrovė turi įdiegti paslaugų finansinį modelį, atitinkantį 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/2803 dėl Bendro Europos dangaus iniciatyvos įgyvendinimo reikalavimus, užtikrindama Bendrovės skaidrumą, efektyvumą ir finansinį tvarumą. Taip pat Bendrovė turi užtikrinti naujų paslaugų vystymą ir žymiai didinti pajamas iš nereguliuojamos veiklos – jos turėtų sudaryti bent 10 proc. visų Bendrovės pajamų iki penktojo ataskaitinio laikotarpio (angl. *Reference Period*, 2030–2034 m.) pabaigos. Susisiekimo ministerija tikisi, jog Bendrovė, investuodama į naujų technologijų, modernių darbo metodų taikymo ir žmogiškųjų išteklių valdymo sritį, taps konkurencingiausia Baltijos jūros regiono oro erdvės valdytoja ir aviacijos spendimų inovatore.

Bendrovė turi glaudžiai bendradarbiauti su akcine bendrove Lietuvos oro uostais, siekti bendros strategijos ir suderintų sprendimų įgyvenant valstybės nustatytus tikslus ir keliamus lūkesčius realizuojant triukšmo poveikio bei emisijų mažinimo sprendimus bei užtikrinant veiklos tęstinumą diegiant susijusius projektus, taip pat didinant oro uostų patrauklumą, realizuojant Lietuvos oro erdvės kainos mažinimo, oro navigacijos paslaugų teikimo efektyvumo didinimo sprendimus. Bendrovė privalo iki 2026 m. gruodžio 31 d. įdiegti ir užtikrinti parengtį (pradėti eksploatuoti) Vilniaus aerodromui skirtą rezervinį nuotolinio skrydžių valdymo bokšto sprendimą, užtikrinant veiklos tęstinumą ir sudarant sąlygas akcinės bendrovės Lietuvos oro uostų planuojamų Vilniaus oro uosto naujojo terminalo statybos darbų sklandžiam vykdymui. Bendrovė 2029 m. turi būti pasirengusi technologiškai teikti visų aerodromo skrydžių valdymo paslaugas iš rezervinio nuotolinio skrydžių valdymo centro.

Susisiekimo ministerija tikisi, kad Bendrovė palaikys nuolatinį dialogą su bendrosios (laisvalaikio) aviacijos atstovais ir bent kartą per metus organizuos susitikimus su šios aviacijos srities atstovais, asociacijomis, siekdama kartu tobulinti teisinę aplinką ir veiklos vykdymo procesus. Nuolatinis dialogas suteiktų galimybę tiek Bendrovei, tiek visiems aviacijos atstovams geriau suprasti aktualiausius klausimus, poreikius ir ateities perspektyvas. Bendrovė taip pat turi plėsti bendradarbiavimą su oro navigacijos ir kitoms aviacijos sritims atstovaujančiais subjektais, skatindama bendrų projektų įgyvendinimą, dalyvavimą tarptautinėse organizacijose (pvz., CANSO, Eurokontrolės darbo grupėse, „BalticFAB“, „iTec“, „Borealis“ ir kt.), moksliniuose tyrimuose ir Europos mastu koordinuojamuose technologijų diegimo projektuose.

Bendrovė turi užtikrinti, kad jos valdoma infrastruktūra būtų pritaikyta ir draugiška individualių poreikių turintiems žmonėms.

Inovacijų pažanga, technologijų modernizavimas. Siekdama kuo geriau atliepti Bendrovės ir visos rinkos poreikius dėl aviacijos specialistų mokymų (skrydžių vadovų, navigacijos inžinierių parengimas) bei inovatyvių produktų skrydžių valdymo srityje plėtros, Bendrovė turi plėtoti savo Kompetencijų centro paslaugas ir kompetencijas. Vykdydama šią veiklą, Bendrovė turi aktyviai bendradarbiauti su socialiniais partneriais Lietuvoje ir užsienyje, Antano Gustaičio aviacijos institutu, kitomis mokslo įstaigomis, siekdama užtikrinti integruotą ir ilgalaikį aviacijos specialistų rengimą, įsitraukti į mokslinių projektų, inovacijų plėtrą ir jų įgyvendinimą. Bendrovė turi teikti prioritetus inovatyviems technologiniams sprendimams plėtoti, prisidėti prie Lietuvos susisiekimo srities inovacijų skatinimo, įskaitant inovacijų paklausos kūrimą, ir užtikrinti, kad diegiamos naujausios technologijos ir modernūs darbo metodai atitiks inovacijų plėtros, skaitmeninimo ir žalumo prioritetus, pagerins tiesioginės veiklos efektyvumą, operatyvumą, bus sukuriama pridėtinė vertė Bendrovei ir jos klientams.

Bendrovė, tobulindama skaitmenizavimo procesus ir siekdama, kad teikiamos paslaugos taptų gerokai paprastesnės, sklandesnės ir labiau pritaikytos prie individualių kiekvieno kliento poreikių, turi pasitelkti dirbtinį intelektą ir duomenų technologijas.

Atsižvelgdama į Europos oro eismo vadybos srityje vykstančias technologines transformacijas, Susisiekimo ministerija tikisi, kad Bendrovė aktyviai dalyvaus mokslinių tyrimų programose (SESAR), naujų technologijų diegimo iniciatyvose, modernizuos, integruos ir virtualizuos savo technologines sistemas, pasirengs virtualiam skrydžių valdymo paslaugų teikimui. Tikimasi, kad Bendrovė iki 2032 m. atnaujins maršruto skrydžio valdymo paslaugų delegavimą įgalinančią sistemą regioniniam skrydžių valdymo centre. Bendrovė turi gerinti oro erdvės stebėjimą, įdiegti rezervinius sprendimus, bendradarbiauti su institucijomis diegiant bepiločių orlaivių atpažinimo įrankius, atnaujinti ir prižiūrėti antžemines navigacijos priemones bei nuolat ieškoti GNSS trikdžių rizikos mažinimo būdų.

Valstybės gynybos interesų užtikrinimas. Bendrovė turi tęsti civilinį ir karinį bendradarbiavimą su Lietuvos karinėmis oro pajėgomis, įgyvendinant Europos saugios oro navigacijos organizacijos (Eurokontrolės) keliamus tikslus, taip pat priemones, skirtas greitam sąjungininkų įgalinimui veikti regiono oro erdvėje ir stiprinant gebėjimą vykdyti atgrasymo ir gynybos funkcijas, taip siekiant prisidėti tiek prie šalies gynybos interesų įgyvendinimo, tiek ir užtikrinant Lietuvos oro erdvės panaudojimo efektyvumą ir civilinių oro erdvės naudotojų interesus.

Susisiekimo ministerija tikisi, kad valstybėje kilus ekstremaliosioms situacijoms ar kitoms nenumatytoms aplinkybėms, darančioms reikšmingą poveikį visuomenės gerovei ir saugumui, Bendrovė bus socialiai atsakinga ir ieškos galimybių prisidėti prie valstybės veiksmų kovodama su šių situacijų ir aplinkybių padariniais. Atsižvelgdama į pasikeitusią grėsmių struktūrą, Bendrovė turi aktualizuoti patvirtintą Saugumo planą ir įgyvendinti Susisiekimo ministerijos Mobilizacijos plane Bendrovei numatytas priemones.

Socialinė atsakomybė ir darbuotojų įsitraukimas. Bendrovė privalo vykdyti savo veiklą pagal aukščiausius skaidrumo, valdysenos, etikos ir socialinės atsakomybės standartus, taikyti modernius personalo įsitraukimo vertinimo metodus ir siekti darbuotojų įsitraukimo augimo. Bendrovėje turi būti palaikoma vertybėmis grįsta organizacinė kultūra, sudaromos sąlygos profesiniam augimui. Bendrovė turėtų diegti ir plėtoti darbuotojų vertybių, kompetencijų kaitos, motyvacijos sistemas, užtikrinti darbuotojams sąžiningą ir rinkos sąlygas atitinkantį darbo užmokestį ir patrauklią darbo aplinką, sudaryti sąlygas dirbti individualių poreikių turintiems žmonėms, puoselėti ir įgyvendinti lygių galimybių ir įvairovės principus. Susisiekimo ministerija tikisi, kad Bendrovės valdyba ir vadovybė palaikys nuolatinį ir konstruktyvų dialogą su socialiniais partneriais ir darbuotojų atstovais (profesinėmis sąjungomis).

Tvarumas. Bendrovė taip pat turi toliau prisidėti prie transporto sukeltos aplinkos taršos mažinimo ir, įsigydama (nuomodama) tarnybinius automobilius ir kitą Bendrovės veikloje naudojamą transportą, prioritetą teikti netaršioms (pvz., naudojančioms alternatyviuosius degalus), inovatyvioms transporto priemonėms.

Bendrovė savo veikloje turi vadovautis gerąja tvaraus ir subalansuoto vystymosi praktika, laikytis jos veiklą reglamentuojančių įstatymų, tarptautinių normų ir etikos standartų. Bendrovės strategijoje turėtų būti integruoti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi principai aplinkosaugos, socialinių, vartotojų ir žmogaus teisių apsaugos aspektais. Bendrovėje turi būti patvirtinta tvarumo politika, nustatanti tvaraus vystymo kryptis ir principus bei jų įgyvendinimo priemonės, kuriomis būtų vykdoma kasdienė Bendrovės veikla ir puoselėjama organizacinė kultūra. Bendrovė informaciją tvarumo klausimais ir apie taikomas darnumo praktikas turi tinkamai atskleisti vadovybės ataskaitoje ir skelbti interneto svetainėje.

Skaidrumas ir rizikų valdymas. Bendrovėje turi būti įdiegtos tokios atsparumo korupcijai priemonės ir procesai, kurie užtikrintų, kad Bendrovės veikla būtų vykdoma skaidriai ir sąžiningai, o viešieji pirkimai būtų vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų norminių teisės aktų nuostatomis. Bendrovėje turi būti įdiegta efektyviai veikianti rizikų valdymo sistema, skiriami pakankami išteklių rizikų valdymo procesui, tinkamai užtikrinti valstybės nacionalinio saugumo interesai. Investicijų planavimas ir panaudojimas turi būti pagrįstas įvertinus su tuo susijusias rizikas. Bendrovė turi užtikrinti, kad būtų viešai skelbiama visa informacija, nurodyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės tvirtinamame Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių apraše.

Bendrovė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo nuostatomis ir kitais duomenų pateikimą pakartotinai naudoti reglamentuojančiais teisės aktais, turi užtikrinti, kad atvertini duomenys būtų inventorizuoti, atverti ir pateikti Lietuvos atvirų duomenų portalui.

Geroji valdysena. Bendrovė, atsižvelgdama į viešosios įstaigos Valdymo koordinavimo centro (toliau – VKC) teikiamas rekomendacijas valdysenai gerinti, turi užtikrinti geriausią praktiką atitinkantį valdymą ir siekti, kad valstybės valdomų įmonių gerojo valdymo indekso vertinimo metinėse ataskaitose Bendrovė būtų vertinama ne žemesniu kaip A įvertinimu. Bendrovė privalo vadovautis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijomis. Bendrovė savo veikla turėtų saugoti ir gerinti reputaciją, atlikti reputacijos pokyčių tyrimus, taip pat efektyviai naudoti išorinę bei vidinę komunikaciją.

Bendrovė turi užtikrinti, kad specializuoti nefinansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet derinami su VKC, būtų pasiekti.

IV. Finansiniai lūkesčiai

Bendrovė turi užtikrinti savo finansų valdymo efektyvumą, finansinės būklės tvarumą bei pelningumo rodiklių ir grąžos (dividendų) savininkui bei kitos ekonominės naudos valstybei (konkurencingi paslaugų tarifai oro erdvės naudotojams) balansą ir stabilumą ilgojo laikotarpio perspektyvoje.

Bendrovės ilgalaikis pelningumas turi atitikti Vyriausybės nustatytąjį.

Bendrovė turi užtikrinti, kad kapitalo struktūros rodiklis atitiktų Vyriausybės nustatytąjį.

Dividendai turi būti mokami ne mažesni nei pagal Vyriausybės nustatytą dividendų skyrimo formulę, kurioje jų dydis yra susietas su nuosavo kapitalo grąžos rodikliu (ROE).

Bendrovė turi užtikrinti, kad specializuoti finansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet iškeliami ir derinami su VKC, būtų pasiekti.

V. Bendri lūkesčiai dėl veiklos principų

Bendrovės galutiniai savininkai yra mokesčių mokėtojai, tad Bendrovės valdymo organai privalo dėti visas pastangas, kad Bendrovė ir jos turtas būtų valdomi skaidriai, efektyviai, atsižvelgiant į viešąjį interesą ir Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo nuostatas.

Bendrovės valdymo organai tiesiogiai atsako už Bendrovei keliamų lūkesčių ir tikslų įgyvendinimą. Bendrovė informaciją apie Rašte išdėstytą valstybės lūkesčių įgyvendinimą Susisiekimo ministerijai teikia ketvirčiui pasibaigus per 20 kalendorinių dienų.

Bendrovės valdybos pirmininkas ir vadovas turi kasmet pristatyti Susisiekimo ministerijos vadovybei atnaujintą strateginį veiklos planą, metinius biudžetus ir rezultatus, metines valdybos įsivertinimo išvadas.

Bendrovės valdyba veikia nepriklausomai, tačiau Bendrovė ir (ar) valdyba turi iš anksto informuoti Susisiekimo ministeriją apie esminius Bendrovės sprendimus ir vykdyti Bendrovės įstatų ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymu priskirtas funkcijas. Esminiais sprendimais laikomi valdybos priimami sprendimai dėl:

- potencialių grėsmių nacionaliniam saugumui;
- valdybos narių potencialių interesų konfliktų;
- potencialių teisminių ginčų;
- galimų Bendrovės darbuotojų ar susijusių šalių sukčiavimų;
- esminių Bendrovės veiklos pokyčių;
- Bendrovės struktūros pokyčių, didesnio masto darbuotojų kaitos;
- Bendrovės vadovo pasikeitimų;
- didelių įsigijimų ar pardavimų;
- galimos žalos visuomenei, gamtai, ekonomikai ar valstybės saugumui;
- spaudos pranešimų, kurie gali reikalauti Susisiekimo ministerijos atstovų komentarų;
- bet kokio masto korupcijos ar politinės intervencijos;
- kitų esminių rizikų, keliančių grėsmę Bendrovės veiklos tęstinumui, reputacijai.

Bendrovės valdyba turėtų vadovautis protingumo principu ir informuoti apie kitus potencialiai su savininko interesais susijusius svarbius sprendimus.
